

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko IIbeltzaren
26.ºEuskalerrian, iru peseta urtean.— Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Urtarrillaren
26.º

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.

Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

Sendagaiak

Sendalari bezela euskera gaisoren ondoan lanean ari gauranak, guiza-sendalariak eguiten dutena eguin bear degu: aurrena gaitza ondo ezagutu ta guero sendagairik oteduen ikusi. Gure ustez euskerak bi gaitz ditu: bat azalean, barrenen beste.

Azalean, min-bizia bezela, gaitz gogor bat du eta da erderara; goialdean Frantziako erderara, bealdean Espainiakoa. Gaitz onen kontra gure ustez zer eguin bear dan, urrengo egun batean itz eguingo degu.

Barrenen, udareak arjoa ta gariak erdoia, ta arbiak zambroa ta linaberriak larrazpia ta lusagar edo patatak birguizina (1) daukaten guisa, barrenen gaitz aundi bat du, gaitz larria, izugarria.

Batzuek uste dute senda-ezina dala gaitz au; guk uste ta ikusten degu ez tala aisa, ez tala erraza, ez tala eguiteko arina euskera gaisso zar maitagarriari gaitz au barrendik kentzea; baiñan ala ere uste degu (ta biotz biotzetik gaude izketan) gaitz onek sendagaia baduela.

Ikusi dezagun lenbizi zein dan barrengo gaitz au. Guiza-sendalariak gaiso ondoan elkarganatzan diranean, maiz idukitzen dituzte uste banak edo desberdinak. Batak uste izaten du, esate baterako, gaitza guibelean dagoela, besteak barean, besteak biriketan naiz urdaillean dagoela. Euskal-sendalarien usteak ere ez tira berdinak. Batak euskeraren barrengo gaitza kanpotikakoa dala uste dute; esan nai da, erderazko itzak usteltzen diola euskerari biotza. *Disparateak, dificultadea, errazoa, cedula personalak, indulgentia plenariak*.... eta beste erdalitz askok eguiten dutela barrenngo gaitz au.

Alemanen izkera entzute-tsuak oraindik orain (Frantzia ta Alemaniaren guda edo gerra-onduan) eten ditu aspaldian barrenen zeduzkan pratzen itz

(1) Irakurkizun edo artikulua onen egui-heari, bizkaitarra dalako, guipuzkoako itzen orde izan liteke bizkaitarren bat lumatik irtetzea, ala bada, eskatzen diegu gure adiskideei esan dezagutela: orlako itza guipuzkoako izkera garbian onla da,

batzuek. Itz oiek eztute alemana usteldu. Gure euskera onentzat nai nuke usteltasun ori. Inguelosen izkerak itzik erdiak guchienez badiu latinetik frantzesen bidez edo berak bitarteko gabe artuak. Eta au gora-bera ingelesez elkar aditzen dute munduko zortzi guizonetatik bik guchienez; ta inguelesa ill dedinean izarrak itzalita ketan egongo dira.

Au ezta beraz euskeraren barrengo gaitza. Eztiote, ez, on andirik eguiten *disparate* ta *dificultade* oriek; baiño gaitz-cho ori, bi guizalditako eskola onak sustraitik kenduko luke.

Gure ustez, euskeraren barrengo gaitza, euskerazkoa da, guk guero sortua. Euskalerriak gaur bere izkera gauza guchitzat daduka. Ona zein dan onen gaitz izugarria. Apaizak, aundikiak, ezpañetan bizarra ta eskuetan makilla darabilten guizonik guien guienak erderaz ari dira elkarren artean. Au bada-kite nekazariak; eta guero uste dute euskera, mendiko belarrak kaleetako arritartean bizi ezin diran bezela, uri aundietan jende-artean ezin bizi litekela; arrantzaleena ta artzainena ta chapeldunena dala. Eta bitartean Idiazabalgo artzain eta Ochandioko errementarien guisako bular sendodun euskera arrak zer dirudi? Panticosa-ranekez dijoan Madriltar dama erki etiko argal asnas-estucho bat dirudi.

Gañera, elizarako liburu bat edo beste izan ezik, beste liburu ta paper guziak erderazkoak dirala ikusten da: erderazkoak dirala Euskal-festetako *disursoak* ere. Euskaldun galgarri buruarin baten kontra zer bait esan bear bada, erderaz itz eguiten dala ikusten da. Ona emen euskerak biotz biotzean duen gaitza.

¿Zer eguin bear degu? Gure eskuan balego apaiz ta sendalari ta legueguizon ta kapela-lebitadun guziaz aurzaroko izketa ederrean mintzatu-eraguitea, eliteke Guipuzkoan entzungo erderarik karabineru ta guardia-sibillen aotik baizik.

Gure eskuetan daukagun gauza oraindik guchi da: Aste-roko paper bat, chikia. Eldu bedi paper au baserritar guzien

eskuetara, ta paper onek irikitako bideetan barrena sartu bitez beste paper ta liburu asko.

Ona emen zer eguin lezaken euskeraren sendagaitzat. Lagundu dezagutela zereguin ontan gure adiskideak, batez ere apaiz ta sendalariak. Ta ikusiko degu izarrak itzali baiño lenago zein dan sendo ta azkarrago; ala euskaldunen biotzeko zotina, ala erdaldunak eguin nai diguten farra-algara.

EKETAK.

GUIZON-ERDI

Guizon-erdi errian serenotzarako Jarri eben, merkien eñ nai ebalako, Egunez edonondik ebillan bakarrik, Illunez arguiz leguez bildurtu bagarik Alan bere, ekarren bere guerrikoan Serenotzan abiau zan ezkerokoan Farol bat, ta gañera chussua eskuan, Beguiz argui diranak dakarren taiuan; Nori *Arrapa* joan jakon gau batean, Bigarren ziria sartzeko ustean, Zeinek beste beñ bere polit bat sarturik, Ipiñi eban chapel zuria bagarik; Orañ barriz kentzea gurarik guetiago, Itzok eguin eutsazan koipez labanago: —*Guizon-erdi*, mesede eguiteko euri Aukeran epelchotan egonda, naz jagui Dozunean edurra dala eñ dedarra, Gomutan naz bertatik zareala zarra, Itsu, erren, erdi-gor, ta beso bakarra, Gaztetan izan arren utsik etzeunkana; Beto chussu parolok, zoaz eta oian Nasai eguin daikezu lo goissera artean. Etzaitte arren izan zeurekor kokoa, Ezpada leial, lau ta esan onekoa, ¿Barrizitsu dan batek parola gabea? Eta zeterako dauz chussua aldean? *Guizon-erdi* eguin zan piskat atzeratu Ebanean *Arrapa* zala ezagutu; Baita gogoratuten bertatik asi zan Beste baten bere ak ze burla eguin eutsan, Farola ta chussua beñ emon ezkeroko ¿Nok daki zer *Arrapak* eguin leidan guero? Anchiña ostu eustan chapel bat zuria Gaur kendu leit benturaz kapote barria Bere artean oneik susmau ta dirautsa: «*Arrapa* eskerrak zor deusdaz millaka Baiña, badakit ondo soldauak arma Charto eguin bat dala beste jareitea, Farol au neuk darabilt inok trilla enaien Baita premiadunai langundute-arren, Chussua da ederto gaur datorkidana, Ussatzeko chapel beñ ostu eustana». Au esanaz batera deusa luzatuten, Alan bearrez ipur-mamihetik sartzen, Ze ak eindabo zauria alperrik leiatu Orañdik *Arrapari* echako osatu; Itsu ta elbarriai (1) ez eguin burlarik, Ezin leielakoan areik eguin charrik.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

(1) Elbarria-mankua.

BASERRITARRENTZAT

Abere edo ganaduai azpia kentzen iakenean, satz edo zimaui ori zuzen eroan bear da metara, ta an, ondo bardindu ta zapaldu. Meta ondoan ezta ichi bear gueroago ezarriko iakolata, zegaitik eze, aideak, eguzkiak eta euriak gauza on asko kentzen deutse satzari, ta alper alperrik galtzen dabe. Metan ezarri arren bere, ondo zapaldu ezik, lurrean balego leguez kalte eguiten deutse len esan doguzan arerioak.

Barrura errez aizea sartzen iakan satza, erre eguiten da, ta bere onorea galtzen dau. Ori norberen begiakaz ikusi leiken gauzea da. Asi bedi achurtuten satz-metea edozein aldetik; lenengo ateraten dana, ariñ ariña ta sikua da; barru aldekoa ezea (humedoa), aztuna ta obeagoa. Lenengoa aideak errea da, bigarrenaz, aideagandik obeto gordeta egon dalako. Zeinbat barrurago joan achurraz metan, ainbat ezeago ta ederrago izango da satza.

Chingar bat ichi ezkeroko aguirian laster auts eguingo da; baiña autsazpian gorde ezkeroko, au da, aidearen menpetik atera ezkeroko, luzeroan irungo dau. Satzari be orisse guertatzen iako; beroa daroa bere erraetan da bero ori aideak bizkortzen dau, ta erre eguiten dau satza, ta erreaz, berak landarentzako daukazan gauza on asko galduten dau; baiña aide barik eziñ leiteke erre, ta gauza on orrek beragaz dauko, ta beraz, aberatzagoa da siku dagoana baiño.

Orregaitik, metan ondo zabaldu ta bardindu bear da satza, ta guero ondo zapaldu, alan echako aidea añ errez sartuko-ta.

Satz ona eukiteko ezta naikoa metan ondo ipintea, bada, guichika izan arren, satzak daukan ura beerantzadoa lurra jo arte.

Ur onek daroaz onore asko ta eurrak barik guertatuten da satza; orra kalte bat. Ur au galduta, satza legortu edo sikatu eguiten da, ta errezago aideak eskua ezarri ta erreten dau; orra lengoaz kalte bi.

Ur onek lurra jotzen dabenean, bertan iresi ta galtzen bada, bapere barik guertatuko da satza. Beraz, satz-metea eguiten dan lekuan, lurra go-

gorra izan bear dau, urik edango ez-tabena; onez ganera, pendiz edo al-dapa apurcho bat euki bear dau, ta bidecho bat, urak zulo edo pozucho batera zuzenduteko. Zetan esanik es-tago pozu au be, urik edango eztabe-na izan bear dabela. Noizetik noizera zulo orretan batuten dan ura, gane-tik bota bear iako satz-pilluari, alde guztietatik bardiñ.

Satzari darion ur onek uste dan baiño balio andiagoo dauko; beragan dago satzaren indarrrik gueiena. Gure baserritar gueien gueienak eztabe ardurarik artuten onetariko gauza-kaz, da asko galduten dabe. ¡Balekie eurak zeinbat diru balio daben satza-ri aireak eta eguzkiak eta esan dogun urak eroaten deutesen indarra! Ardu-ra gueichoago artuko leuke; baiña orisse dago, ezteutse inñori ikusi euren erri-aldean olango gauzarik eta gue-ienak eztañe zer galduten dagozan.

LEGUE-ZARRA

Anchiñetako usarioa da Donos-tian, Erregue besperan kantari eche-rik eche ibildutzia; urtero izaten di-ra, ondo jantziak, erregue moduan ibiltzen diranak, Artzai-kantak kan-tatuaz; baiñan beñere ez da falta Josse-maritarrik umore onez ibiltze-ko, musua zikinduta, *mokollo* billa dabilzanak, edo legorrian arrantza eguin naiean.

Aurten zebiltzan batzubei beguira egondu nintzan, eta gañera gogoan artu nituben aiek kantatzen zituzten bertsoak; irakurlariak jakin nai ba-dute emen ezarriko ditut, ara onela dira:

1

Urrutitikan gatoz
chit errukarriak
Miseriaz betiak
Oso egarriak;
Bustiko ote diran
Emen eztarriak,
Esperantzetan gaude
Gu denak jarriak,

2

Chit lotsatiak guera
Onela jartzian
Ikaratutzen guera
Norabait sartzian;
Bañan beon dirua
Eskuan artzian
Lotsa denak utzitzen
Ditugu atzian.

3

Ostatu ederrian
Nairikan apaldu,
Ezkurre-nera denak
Guera len azaldu;
Bañan an ezagutu
Gaituztenian gu,
Makillasoka azkar
Gaituzte bigaldu.

4

Salcedo-k esan digu
Orla ikusita,

Ez penaz egoteko
Luze iritzita;
Ponsol-enera bigar.
Eiteko bissita,
An jarko gaituztela
Ederki janzita.

5

Ankak oso bustiak,
Gorputzetik otza,
Barrengo babarrunak
Naiko soñu otsa,
Dar dar zugurren punta,
Gañera kokotza,
Berriz izango degu
Mokua zorrotza.

6

Arrastaka nekian
Jira eta bira,
Beon aurrian gaude
Nolabait beguira,
Gutzaz aguro beok
Kupitze ezipadira
Eramango gaituzte.
¡Misserikordira!

ESTRIBILLOA

Onera sartu arren guziak echera,
Ez izutu gurekiñ gaitzuek ez guera;
Beongandik gauz ona degu gaur espera
Ondo zelebratzeko Erregue bespera.

¡¡Aguirandooooo.....!!

Alde batzubetan usiatu ta bigal-duagaitik, beste lekuetan naiko farra eraguiñazten zuten; azkenera kras-katu ziran, eta ezin kantaturik guel-ditu ziran; orduan dio batek:—Aizak Erramun, ezin diat *kantatu*.—ta bes-tiak dio:—Ni ere eznak *kontentu*; iru-garrenak:—Obe diagu *kontatu*.

Esan ta eguin partilla eguin zute-nian zakabanatu ziran, beren mutur zikiñ ta guzi; bidian oju eguiñaz; ¡¡Aguirando!!

PEPE ARTOLA

ADISKIDE BI AUTUAN

(KARTA AGUIRIA)

Bigarrenez

L. ABADeari

(JARRAIPENA)

Beste jazoerea (entzutea daukada-nez au be) da oraintsuagokoa, eliz-guizon bati guertatua. Benetan itzal-garria ta agurgarria da Melchor Kano, *teologo* edo Jainkokindarien izena, zerbait adituak zerutar-ikasbi-deetan direanentzat (zu be bazara, ta zuretzako be bai). Bada, Jaun ausse Trento-ko Batzarrean lenengoz agurtu zanean, ikasbiden bat senda-tuten beren esan eta erechiaz, or-duanche, berba-toki edo irakastegui-ra igokeran, esan eieban norbaitek beronegaitik: «*Nunc, barbarus barba-ra loqui incipit*». —Besau bakoa joiala ordussian, besau bakoen berbetea asten. —(Emetikoak, *latin-gaitz*o bai-ño ezekienekoa adierazo nairik esa-na eizan). Andik laster jakin eieban Melchor Kanok, zer esan zan bera-gaitik. Bere jaioterriruntz biurtu bearra izan eban beingo baten, beste askok leguez; eta ¡badakizu zer

eguin eban?—Ekin eta ekin, bai ikas-bideak gueituten, eta bai *latin* obeto ikasten be. Aññ laguñan eta zakon-tasunaz ikasi eban izkuntza edo ber-beta au eze, len aoa zabalik beren jakituria mirarrituten ebenez ganera, gusti guztiak konkortuta leguez gue-ratu eizirean arako bigarrenez Tren-to-ra biurturik berbetan asi zanean; ¡aññ ereguia, apaña ta ederra eizan beren latinezko izkuntzea!

¡Zer esan nai deusku bigarren guertaera onek? Lenengoak diraus-kuna: *Norberak norberari zor deuskan aintzakotasunagaitik* be, besterik ezean, euskalerriar abadeak *euskal-zaleak* eta *euskeradunak* izaten ale-guiñ eguin bear dabeela. Bestela edozeineuk eukiko dau, beserritar ez-jakinen artean be, eskubidea esateko: ¡ai ene, berbetan be eztaki abade orrek! Zerbait ikasiak direanak, uri nai baserrian, barriz, esan leikee, euskera-zaleak ez tiran abadeen bat-zuk berbaikizuna asten dabeen bako-chean: *Barbarus barbara loqui inci-pit*. ¡Ze gora ta ze itzal-en duiñ eguin-go da (batez be gaur) ez-jaguñña leguez agurtu badaite abadea bere mendekoen artean? Arren ba, gueure buruari zor deusagun *aintzakotasu-nagaitik*, besterik ezean, izan gaitean danok euskalerrian abade *euskalza-leak* eta *euskeratsnak*. Zeuk, adiskidea charto ezipaderichozu, beste domeka-ra-arte atzagongo naz, eta orduanche zerbait esango deusut *gueure eguin-bearrak zeatz beleleak* be *euskeratsnak izatea zergaitik eskatuten daben*. Au dan danau da, ez trakasla guisan, ez; baiña bai erechi illun bat leguez; zuk agurtu daidazun zeure erechi ar-guia autu onetanche, eguiaren argui-ari darraikogula zuzen-zuzen ta guztien onean, oingo ta guero-ko, izan gaitean abadeak beti. Urrengo arte, bada, biotz biotzeko adiskidea. Zeuk nai dozunean erantzun; ariña-go bada, obetoago guztientzako be, baiña batez be zeure adiskide ez-ja-kin edo illun-nabarrez estalduriko onenzat.

Zeure lagun zintzo ta eskertsu

ABADE-GAZTEA

Zumatxeta-tik, 8, I, 1902 aa.

BETI BIZIKO DA EUSKERA

Ama euskera berdindutzeko
Eztezu beste izkuntzik,
Ama euskera oraiñ artian
Dago guzien gañetik,
Ondoretikan ibildu arren
Etsai asko aspalditik,
Beti onela bizituko da
Etsaiari gogor iñik.

KAJETANO S. IRURE

EUSKALDUN ERDALZALEA

IJITOAK LUMERO ZINKOAN

I

—¡Nola dezu izena?
—Nik, Juez Jauna, izen ederra

det; nik merezi baiño ohea; ez naiz lotsa esaten, bada guziz onradua da nere izena.

—Eztizut nik galdetzen izen ona dezun ala eztezun, baizik nola dezun izena.

—Bedorrek ez tit galdetzen izen ona dedan ala eztedan; baiño nero-nek esaten diot. Jakin beza, zerutar guziak nere tokaioak dirala.

—Utsiozu zeruari gueldi, eta erant-zuiozu nere galderari.

—Utsi deiogun bada; baiño lu-rrean tokaio guchi izango ditut.

—Beñ edo beñ esan ezazu, nola dezun izena, edo bestela bazoaz be-reala prisiondegura.

—¡Nerai prisiondegura? Bai eder-ki eman ere alajaiña, euskal-errian dan guizonik onraduena izanta. Ez, ez; naiago det esan nere izena, eta da.....bataiatzean jarri zidatena.

—Guizona....

—Ichedon beza, Juez Jauna, apur-cho bat, gosalduta badago, ni baiño obeki dago ta; nere izena da Santos.

—¡Eta izengoiti edo apellidua?

—Ezta orisse ere bertan beerakoa. Española zenbait andiki-naikok, ar-tuko luketena da.

—Esan ezazu ba beñ, eta akabo.

—Beñ ta berriz eta milla aldiz esa-teko eztaukat lotsarik, Juez Jauna.

—¡Nola da ba?

—Baldes.

—¡Baldes?

—Baldes; geta bedori neri galdez? Bersolaria ere puskacho bat banaiz, eta bedorrek apiziorik balu, pare-cho bat berso alkarri botako gue-nizkio.

—Koplak alde batera utsi ta esan ezazu: jostu dezu oillorik?

—¡Ai Jauna! Ni baiño esku garbia-gorik eztauka lurak gañean; be-rez aurretikoetatik datorkigun gra-zia degu ori.

—Eztizut ori esaten, baizik oillo-rik ostu dezun.

—Ez Jauna; ez oraiñ, ez len, eta ez eun ta santa sekulan.

—Guizona, alperrik ukatuko dezu.

—¡Zergaitik?

—Or daudielako bi testigu, oillo-ostutzen ikusi zaituztenak.

—¡Zer dira bi testigu? Bi milla ere badaude ikusi enautenak. Sinistu beit, Juez Jauna. ¡Zer ote da pama galtzea! Gure aurretikoak kantatu oi zuten, eta errazoi aundiarekiñ onela:

Zabaldurikan daukagu pama
Ollorik guziera,
Salda onaren zale besterik
Inñor ezipalitz bezela,
Ollorik inñun faltatzen bada
Ijitoentzat kartzela
Edo makillaz porrokatuta
Erritik juan ditezela.....

¡Ai Pilatos, Pilatos! zu ere baziñan bat-cho, baiño oiñordekoak ere.....

—Uzi itzatzu kontu oiek, eta aditu ezazu; testi gu onek dio ikusi ziñuzela zu, ollor bat eskuetaritzen Aristegui-ko atarian.

—Izan diteke. Berak etorri izan nai bazuen niga.....

—Beraz artu zenduen.
—Izan diteke.
—Baiño, artu zenduan ala ez?
—Artu, bai Jauna; ostu, ez.
—¿Nola da ori?
—Ara nola, guk badegu eskubidea, bakoitzako bost kuarto artzeko egu-
nero nun-nai.
—¿Nork eman dizute eskubide ori?
—Ama Santisimak, bere semea
Ejton gorde guenduelako.
—Ba neri Aita Eternoak eman zi-
dan eskubidea, kartzelan sartzeko
besteren gauza jabearen borondate-
ren kontra artzen zuena.
—Izan diteke.
—¿Izan ditekeala diozu?
—Obeitzen diot, Jauna; baiño.....
—¿Zer baiño?
—Baiño....sinistu.... ¡um!... Kedro ta
artikulu pedekoak.... bai....

II

—¿Nungoa zera?
—Leku askotakoa, Jauna.
—¿Nun jaio ziñan?
—Ni ba..... Jauna..... jaio..... ara.....
amak arguitaratu ninduan lekuan.
—¿Zein erritan?
—Pijo, pijo esateko ere ez nago,
baiño.... Urnietan jaio ote nintzan.....
—¿Nun bizi zera?
—¿Ez nau ikusten emen bizirik?.....
¡Oi ke ateraldi!
—¿Nun zenduen zure bizi lekua
onera etorri baiño len?
—¡A! Mendaron.
—¿Zein kaletan?
—Kaille eternidad (1).

(1) Calle de la Trinidad.

—¿Kale luzea da?
—Luzea ere... ez... edo bai; ara
Jauna, luze adiña labur. Bedorren
enterrotarioa (1) beziñ luzea ezta
beintzat.
—¿Zer numero du zure echeak?
—Lumeroa ba, Jauna, an ezta bes-
te lumarik ikusten, olloenak bai-
ño ta.....
—Eztet esaten zer plumero, baizik
zer numero.
—¡A bai! Loteria esan naiko du; ba
Jauna, loteriarako jende otz-choa
guera. Or lumerorik onena au da (es-
kuiko bost beatzak kurkurtuaz),
zinko.
—Zuentzat izango da ori.
—Bai Jauna; gu probiak guera ta
guretzat ori naikua da. Berok bezela-
koentzat berriz onako beste au (bi es-
kuetako beatzak kuzkurtuaz) dies.
—Beguirakopla oiei utzita, ezpadie-
zu erantzuten bear dan errespeto-
arekin nere galdeai, berealatik zoaz ka-
labozora.
—Bai Jauna, bai, ura ere guizo-
nentzat eguiña da ta, ezta izango le-
nengo aldia: eztedilla izan azkene-
koa ere.
—¿Ezkondua zera?
—Ezkondua izana.
—Beraz andrea ill zitzaitzun.
—Ez Jauna.
—¿Ezkondua ziñan?
—Bai Jauna.
—Beraz, emaztea ill ezpazaitzu,
orain ere ezkondua zera.
—Ez Jauna.

(1) Interrogatorioa.

—Nola da ba ori?
—Ai Jauna; bedori Jueza da baiño
eztakizki legue guziak. Ni naiz des-
ez-kondua. ¿Bedori?
—Zoaz berealatik kalabozora.
—Korriente; ura ere guizonak
egon oi diran lekua da ta gizonak
eztu lotsarik bear ara juateko.

(Jarraituko da).

IRUGARREN GUEIA (1)

Ez bedi asarratu
Artezkari Jauna
Lotsa barik nualako.
Orain ni zugana.
Gogoak ezerlan be,
Niri ezteust isten
Zirri-borro batzuek
Ein barik guelditzen.
Domekan bazkalduta
Urten dot etsetik
Neure sein chikichu bat
Besuan arturik.
Neure ume chikientzat
Gozuak erosten
Gozo-leku batian
Bertan sartu nintzen.
Ordu atan egoan
Jose-ren morroia
Nai ebanari saltzen
IBAIZABAL gueia.
Berrogueta sei ziran
Atzera bialdu
Eta beste guztiak

(1) Bermeotik bialdu deuskuz batek bert
so onek.

Au ziraden saldu;
chakur chiki bategaz
Bat neban erosi
Ta arratzalde aretan
Bera irakurri.
Orain artean beti
Oituri erderaz
Inola be eziñ neban
Irakurri euskeraz.
Guero berealasse.
Asi nintzan sartzen
Ta ordu bete barruan
Irakurri nuen.
Ta emetik aurrera
Dot beti erosiko
Atseguin andiagaz
Irakurritzeko.
Arealbere eztaikit
Euskeraz ipintzen,
Berori jarri beite
Onek arteztuten
Eskerrik asko deusatz
Artezkari jauna,
Parkatu niri orain
charto eguiñ dedana.

BIARGUIN BAT

Bermeon Urtarrillaren 20^a.

ASTEKO BERRIAK

Gaurko gure periodiku onen gueiak
daroa barruan orri bat, zeinek dau-
kan chatal bat euspina edo suskri-
zioa eguin nai dabenentzat.

Ona bialdu leike; edo errietan guk
daukaguzan arduradunai emon. Ar-
duradun onek daukeen kargua da,
suskrizioak eguin eta batu edo ko-

hostian leguesche. Orregaiti, esan ezkerro Sazerdo-
tiak Konsagrazioeko berbak, ez hostian dago ogui-
rik, ez Kalizan ardaorik, ezpada ogue eta ardaoaren
kolore, usain, ta irudia bakarrik; zergaiti; diño San-
to Thomasek, engañetan diriala Sakramentu onetan
beguiak, eskuak, eta gustua: ta alan biar iakola sinis-
tu bakarrik fediar. *Visus, tactus, gustus in te fallitur
sed auditui soto tuto creditu.*

Alainche da, entzula maitiak, Jesukristok berak
esan eban azkenengo afaria bere ikaslakaz eguin
eban arratzalde onetan. Artu eban ogui puskabat be-
re esku santu eta benegarrietan, bedeinkatu, zati-
tu ta emon eutseen bere ikaslai, esaten eutseela, artu
eta jan eguizue; *Ausse da neure gorputza*. Bardin
eguin eban kalizagaz afaldu ezkerro. Arturik bere es-
kuetan, bedeinkatu ta emon eutseen ikaslai esaten
eutseela, artu ta edan eguizue; *Ausse da neure odola*.
San Pablok berak dirautse Korintio-arrai, irakasten
deutseela egui au jauna beraganik ikasi ebalako. *Ego
enim accepi a Domino quod tradidi vobis*. Eztauka
gueure erlijioe santubat misteriorik Testamentu bar-
rian au baiño arguiago irakasten danik. Baiña alan
ezpalitz bere, dauko Elessa ama Santeak ebatzirik
Nizea, Konstantinopla, Letran, Florenzia, ta Trento-
ko Batzar edo conzilio sagradubetan. Issildu eta mu-
tutu bitez bada sekulako Sozio, Zuinglio, Kalbino, ta
beste Jesus Sakramentaduen kontra jaiki direan he-
reje madarikatuak. Betetu bitez lotsaz eta konfusiñoz
Eskritura Santa, ta Conzilio sagradubetan argui egui-
ten daben eguia onen aurrean. Bijoaz urrun gure

EGUEN-SANTU

ARRATZALDERAKOA

BILBON.—1902

LA EDITORIAL VIZCAINA DERICHON MOLDAGUINTZAN
Gran Vía, 26 eta Ledesma, 15.

brau; alan bada, periodikua nai izan ezker ezta zetan Bilbora bialtzen ibilli; arduradun orrekaz aitua leike; ona emen euren izenak:

BIZKAIA

Bermeon; José Zabala.—*Guechon*; Baldomero Casado.—*Guernikan*; Felix Madariaga, arotza.—*Lekeitio*; Julian Zsarreta.—*Lemoan*; Prudencio Arrien.—*Markinan*; Felipe Eizaguirre, bizarguina.—*Munguian*; Eustasio Bilbao.—*Plenzian*; Bernardino Sierra.

GUIPUZKOAN

Bergaran; Franzisko Oyanguren.—*Zarauz-en*; Jenaro Elizondo.—*Donostian*; Zakarias Leizaola, liburusaltzalla. Loyola-kalean.

Eibarren; Julian Odriosola.—*Irun-en*; Guillermo Iguaran.—*Mondrago-en*; Antonio Kerejeta.—*Tolosan*; Baleriano Mokoroa.

Gaur zortzi Bilbo-ko *Patronato de Obreros* derichon echean eguin eban herbaldi bat Guipuzkoako ekautari edo diputau Joaquín Pavia-k, datorren uda-barrian Jerusalem-era joateko direan Bilbotar-erromesai jakin eragiteko zer gauza ederrak ikusi leiezan euren joan-etorri edo bajejan.

Edergarri ta guzti ederto bete eieban bere eguikizuna jaun orrek, eta alan, azkenean chalo andiak jo eutsezan.

Guipuzkoako ekautari ori agueru eban Bilbotarren aurrera Jose María

Urkijok, eta onek esan eban beste gauza askoren artean, Jaungoikoaren Semeak *Aita-gurea* irakatsi eban tokian, *ogueta-amabi* izkuntzatan egoala ipinita kristiñauen otoitz edo arren edo oraziñorik ederrena, *Aita-gurea*, eta utsik egoala *ogueta-amairu* garren tokia, ta au euskaldunak beteko ebela euren izkeran; eta gauza gogoangarria zala gure Jaunak lurrean eguin ebazan urteen kopuru edo numeroa betetea, gure euskera zaar agurgarri onek.

Gogamen politik dira Urkijo-ri otu edo bururatu iakozanak.

Guipuzkoan

Donostian aurren esan lezake jaialdi guziak ezer-ezetan guertatu dirala. *Tanborrada* ta euskal musikak debekatatu dituzte ango aguintedun edo autoridadeak, eztakigu zergatik; edo gueiegui beldurtu ziran aurreragoko asteen an izan zan ospe ta arrikakiñ, edo erriari bengantza bat eguiteagatik izan da guzia.

Pillatu dituzte Donostian *guardiasibill* taldeak, eta diotenez, *ondarra* edo aria zabaldu zuten kaleetan *guardia* aien zaldiak obeki ibilli zezakezan jendearen atzean. Ori larreguikeria derizkiogu; *ezetadute* ezagutzen Donostiako jende noblea bertako nagusiak? Bengantza izan ote da? Edozeinek zekien an etzala ezer gueiago guertako; edozeinek zekien egun atako baralla etzala izan beinbateko berotasun bat baizik.

Idi-kontu orren gañean, Madrillo

eta Donostiako periodiku erdaldun batzuek, astakeririk asko esan dituzte, ez Donostiaren kontra bakarrik, baizik euskaldun guziona kontra.

Machinadak edo *motin-ak* euskaldunen artean amar urterik bein (asko dala) izaten dira; erdaldunen artean amar ordurik bein; *con que* (edo bada), issildu bitez belarri-motz oiek eta zibillizazioa predikatzera joan bitez beren errialdera, emen baino bear-izan gueiago dute aiek-eta. Korika edo azala kendu zaiela angoaitzur kertenai.

Erdalerrietan

Barzelonara joan zan lengo egunean Iruña edo Pamplonako orfeoia, ta katalanak abegui eder biotz biotzeko bat eguin deutse. Emon dituen kontziertu guztietan chalo-jote andiak izan eidira, ta ainbat bider eskatu deutse kanta eiela gure *Guernikako arbola*; an jentzuten eben guztietan deadar edo oju eguiten eieban katalanak «bizi bedi Baskonia», ta naparrak erantzuten eutsen «visca Catalunya»; anaiak leguez alkar artu dabe.

Eguia esan bear bada, Katalunian eguiten deutse beti euskaldunai cherarik onena Espainiako errialdeen artean; arehek artzen gaituez beti laguntzat.

Eskerrak emon daioeguzan, bada, ta euki daiguzan laguntzat; biar edo etzi, gure izkera maite onentzat ezer lortu edo lograu bear badogu, ondo da lagunak eukitea.

Periodiku baten irakurri dogu, Greziako erregue egurasean edo pasiatzen ebillela abere-baratzetik (*Jardin zoologiko*), eta alango baten *avestruz* izena daben egazti batek eraso edo akometidu eutsala; ta ain larri ta estu erabilli ebala eze, baratz atako nagusia artetu ezipalitz, erreguek bertan azkenak eguingo ebazala.

Erregueak echaukeek gaur gauza onik; anarkistak naikoa eztireala, *avestruz-ak* be asi dozak ichuraz euren kontra.

IGARKIZUNAK

I

Mendietako egurrak
Bat bi-teko dira
Barriz iru-garrena
Da eskaldunen letra;
Gure guztia beti
Beerantza ikusten da
Doiala, ta sekulan
Ez goi-alderantza.

B.

II

JOSÉ ARTOLA.

Lengo asteko-en epaiak:
Lenengoari: *Urraburu*, bigarrenari:
Labean Sua.

Bigarrenonen epai bialdu dau Mendaro-ko P. M.-K.

LA EDITORIAL VISCAINA derichon moldagutuan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

MOQUELEN BERBALDIK

EGUEN-SANTU ARRATZALDERAKO

Memoriam fecit mirabilium suorum
misericos, et miserator Dominus; escam
dedit timentibus se. (Psalm. 119, v. 4
et 5).

URKITUTEN dala Sakramentu Santu Altara-koan J. K. Jaungoiko, eta guizon eguiatzkoa Zeruban dagoan legueche; irakasten dau fediak Trentoko batzar edo Konzilio Sagraduan. Esaten ditu Sazerdotiak Meza santuko Sakrifizio adoragarrian konsagraziñoeko berbaz, arako biar dirian intenziño, ta disposiziñoakaz, hostia santuen ganean; ta instante berian, deseguin, edo kendurik oguiaren sustanzia edo izatia, ipinten da bere lekuan Jesu-Kristoren gorputz eguiatzkoa bere odol, arima, ta dibinidad, edo Jaungoikotasunagaz. Bardin jazoten da Kalizean; Konsagradu baño lenago eztago an ardao puska bat eta ura baño; baña konsagradu ezker, kenduten da guztiz andik ardao ta uren sustancia; ta jarten da bere lekuan berbeen indarrez Jesu-Kristoren odol santuba bere gorputz, arima ta Jaungoikotasunagaz